

Pensionsutvecklingsavdelningen
Tommy Lowen
010-454 20 50

Avsaknad av tjänstepension, hur mycket mer behöver sparas för att kompensera för detta?

De som saknar tjänstepension kommer, allt annat givet, att i genomsnitt få omkring 25 procent lägre pension. Ett sätt att kompensera för detta är eget sparande. Det finns många sätt att spara på, men för dem som saknar tjänstepension finns fortfarande möjligheten till individuellt pensionssparande.ⁱ Individuellt pensionssparande innebär ett skatteavdrag för premierna där sparandet sedan är låst för uttag fram till 55 års ålder, normalt tas dessa ut i samband med ålderspension. När det tidigare sparandet sedan betalas ut, under minst fem år, så utgår inkomstskatt på uttaget. Nedan i tabell 1 framgår hur mycket det egna sparande av nuvarande lön behöver uppgå till för att fullt ut kompensera för den avsaknade tjänstepensionen.

En fråga som kan ställas är hur mycket måste nuvarande lön öka med där hela ökningen sparas för att kompensera för den avsaknade tjänstepensionen. En ökad löneinkomst kommer för de flesta, de med inkomster under avgiftstaket om cirka 40 000 kronor per månad, att även förstärka den allmänna pensionen. I avsnittet ökad lön och eget sparande redovisas hur mycket högre lönen och därmed det egna sparandet behöver vara för att helt kompensera för den avsaknade tjänstepensionen.

Eget sparande från befintlig inkomst

De med inkomster upp till 37 000 kronor per månadⁱⁱ och avsaknad av tjänstepension behöver sparandet vara 4,5 procent av lönen för att sparandet ska motsvara samma belopp som premien är till tjänstepensionen. För de med inkomster över 37 000 kr/månad krävs ett högre sparande som andel av lönen eftersom avsättningen till tjänstepensionen är 30 procent av överskjutande lön. En lön om 60 000 kronor per månad kräver ett sparande som är drygt 14 procent av lönen för att sparandet ska motsvara premien till tjänstepensionen $[(37\ 000 \cdot 4,5\% + (60\ 000 - 37\ 000) \cdot 30\%)/60\ 000]$. Motsvarande sparkvot för 75 000 är drygt 17 procent. I tabellen nedan ges sparkvoten för några olika inkomster.

Tabell 1 Eget sparande som andel av löneinkomsten för att kompensera för utebliven tjänstepension

Månadsinkomst	Sparande
0-37 000	4,5%
37 100	4,5%
40 000	6,4%
45 000	9,0%
50 000	11,1%
55 000	12,8%
60 000	14,3%
75 000	17,4%

Det egna sparande minskar självklart konsumtionsutrymmet under sparperioden. Konsumtionsmöjligheten minskas dock inte med hela sparandet eftersom ett avdrag medges för sparandet som minskar inkomstskattenⁱⁱⁱ. När sparandet sedan betalas ut

beskattas det som inkomst av tjänst^{iv}. Fördelen för dem med höga marginalsatser är således att ta ut sparandet vid äldre ålder när marginalsatserna förväntas vara lägre. En nackdel är att sparandet inte kan tas ut förrän först vid 55 års ålder.

Ökad lön och eget sparande

Räkneexemplen nedan utgår liksom tidigare från att individen utnyttjar möjligheten till individuellt pensionssparande. Exemplen utgår från ett typfall, där individen antas vara född 1990, börjar arbeta vid 23 års ålder och går i pension vid 65 respektive alternativ pensionsålder om 69,4 år.^v Lönen antas öka med 1,8 procent per år framöver och avkastning på fonderat kapital efter avgifter är reall 3,5 procent per år, vilket motsvarar svensk försäkrings prognosstandard. En löneökning som i sin helhet sparas kommer inte att påverka konsumtionsutrymmet under sparperioden eftersom sparande medger ett avdrag från den taxerade inkomsten och därmed påverkas inte inkomstskatten.

I tabellerna nedan redovisas hur stor inkomstökning och sparande som krävs vid dagens löneinkomst för att kompensera för saken av tjänstepensionen (i beräkningarna utgår vi från SAF-LO avtalet). Beloppen ska enbart ses som riktmärken då utfallet är beräknat för vissa typfall. De sparade pensionsbeloppen motsvarar de premier som arbetsgivaren sätter av till dem som har tjänstepension. Tabellen nedan visar med andra ord vilken inkomstökning som krävs för att få samma pension med eget pensionssparande under förvärsaktiv ålder som för den som har en tjänstepension.

Tabell 2 Löneinkomst och den Inkomstökning och individuellt pensionssparande som är nödvändig för att kompensera för utebliven tjänstepension, kronor per månad, pensionering vid 65 års ålder givet nuvarande lön

Dagens löneinkomst per månad	20 000	30 000	40 000	60 000	75 000
Sparande och inkomstökning (kr)	760	1 140	2 560	7 700	11 430
Sparande som andel av dagens löneinkomst (%)	3,8	3,8	6,4	12,9	15,2

För inkomster under 37 000 kronor per månad beräknas sparandet vara 3,8 procent vilket är lägre än 4,5 procent i tabell 1. Skälet är att löneökningen påverkar och höjer den pensionsgrundande inkomsten vilket i sin tur ger ökade allmänna pensionsrätter. För inkomster över 37 000 kronor/månad krävs ett succesivt större sparande för att kompensera för den uteblivna tjänstepensionen. Skälet till ökningen beror som tidigare nämnts på att avsättningen till tjänstepensionen är 30 procent av överskjutande inkomst över 37 000 kronor per månad. Nedan redovisas motsvarande tabell för vilken inkomstökning som krävs för utebliven tjänstepension när pensionering sker vid den alternativa pensionsåldern.

Tabell 3 Löneinkomst och den Inkomstökning och individuellt pensionssparande som är nödvändig för att kompensera för utebliven tjänstepension, kronor per månad, vid alternativ ålder (69,4 år)

Dagens löneinkomst	20 000	30 000	40 000	60 000	75 000
Sparande och inkomstökning (kr)	735	1 100	2 450	7 400	10 990
Sparande som andel av dagens löneinkomst (%)	3,7	3,7	6,1	12,3	14,6

Skälet till ett lägre sparande i tabell 3 jämfört med tabell 2 är att inga nya pensionsrätter intjänas efter 65 års ålder i tjänstepensionen inom SAF-LO-avtalet medan det egna sparande fortsätter efter 65 års ålder fram till den alternativa pensionsåldern (69,4 år) i tabell 2.^{vi}

ⁱ Avdragsrätten för de som har tjänstepension slopades från och med 2016. Anställda som helt saknar pensionsrätt i anställning eller skattskyldiga som har inkomst av aktiv näringsverksamhet kan även fortsättningsvis kunna göra avdrag. Se budgetpropositionen för 2016, 2015:16:1, sidan 215. Sparandet är högst ett belopp som motsvarar 35 procent av inkomsten dock högst 10 prisbasbelopp (443 000 kronor) 2016. Det är den enskilde (skattskyldige) som själv yrkar på avdraget för pensionssparandet i deklarationen och som ska kunna styrka avdraget. Individuellt pensionssparande innebär ett skatteavdrag för premierna där sparandet sedan är låst fram till 55 års ålder. När individen sedan tar ut det tidigare sparandet, under minst fem år, beskattas det som inkomst av tjänst och inte som kapitalinkomst.

ⁱⁱ Upp till 7,5 inkomstbasbelopp, vilket motsvarar 444 750 kronor 2016.

ⁱⁱⁱ Avdraget för privat pensionssparande påverkar och minskar den beskattningsbara inkomsten men även underlaget, arbetsinkomsten, för jobbskatteavdraget.

^{iv} Uttaget av det tidigare sparande beskattas under inkomst av tjänst och inte som inkomst av kapital. Uttaget eller sparande påverkar inte den pensionsgrundande inkomsten. Uttaget kan påverka och reducera eventuellt bostadstillägg.

^v 69,4 års ålder motsvarar Pensionsmyndighetens alternativa pensionsålder för årskullen född 1990 som beskriver hur mycket längre årskullen behöver arbeta för att få lika stor allmän pension, mätt som andel av slutlönen, som han eller hon hade fått om livslängden inte hade ökat sedan 1995. Den alternativa pensionsåldern är ett sätt att beskriva den ökade livslängdens effekt på dem allmänna pensionen.

^{vi} För anställda inom kommunala tjänstepensionsavtalet (KAP-KL) ges pensionsrätter så länge individen arbetar. Inom det statliga avtalet för yngre (födda 1998 och senare, PA 16 avtalet) ges pensionsrätter fram till LAS-åldern (lagen om anställningsskydd som upphör idag efter 67 års ålder). Även intjänandet till tjänstepensionen varierar mellan avtalsområdena: SAF-LO avtalet för privata arbetare börjar intjänandet vid 22 års ålder, för privata tjänstemän (ITP) börjar intjänandet vid 25 års ålder, kommunal och landstingsanställda (KAP-KL avtalet) samt för yngre statsanställda (födda 1998 eller senare, PA 16 avtalet) börjar intjänandet redan vid första kronan oavsett ålder. Statsanställda som är födda före 1998 (PA03 avtalet) börjar intjänandet till tjänstepensionen vid 23 års ålder.